

Jak komunikovat vědu v době dezinformací? Odpovědi hledala konference 360°

8.2.2026 - Leona Matušková | Akademie věd České republiky

Snaha předávat výsledky výzkumu přístupným jazykem a srozumitelnou formou už sice začíná být běžnou součástí vědecké práce, přitom se ale stále objevují nové výzvy. Třeba jak komunikovat vědu ve společnosti, která je čím dál více polarizovaná. Nebo jaký postoj má vědec či vědkyně zaujmout, když jejich výstup v médiích vyvolá vlnu nenávistných projevů. O těchto i dalších tématech se mluvilo na konferenci Komunikace vědy 360°, která se konala ve čtvrtek 5. února 2026 v Praze. Hlavní řeč přednesli šéfka komunikace německé Společnosti Maxe Plancka Christina Beck a filozof jazyka Tomáš Koblížek z Akademie věd ČR.

Konferenci uspořádali Akademie věd ČR a Fakulta sociálních věd UK ve spolupráci s platformou SciComHub. Událost zahájili rektor Univerzity Karlovy Jiří Zima a zástupkyně německého velvyslance v České republice Petra Dachtler. Za Akademií věd ČR s úvodním slovem vystoupil místopředseda Ondřej Beránek. „Coby arabista a islamolog velmi dobře vím, co všechno může obnášet vstupování do veřejného prostoru a snaha vysvětlovat složitou realitu. Mnohdy je to velmi tvrdý střet s prostředím, kde přesnost nebo úsilí o objektivitu nebývají výhodou,“ uvedl při zahájení.

Německá zkušenost

Na polarizaci společnosti naráží při komunikaci vědy také největší německá vědecká instituce Společnost Maxe Plancka. Na konci minulého roku i z tohoto důvodu opustila sociální síť X (bývalý Twitter), vlastněnou americkým miliardářem a někdejší blízkým spolupracovníkem prezidenta Donalda Trumpa Elonem Muskem. „Bylo to pro nás těžké rozhodování, měli jsme na síti více než sto osmdesát tisíc fanoušků, ale už to nešlo dále snášet,“ řekla šéfka komunikace Společnosti Maxe Plancka Christina Beck.

Němečtí kolegové už delší dobu sledovali, že algoritmy na síti X stále více upřednostňují protidemokratické pohledy a potlačují kritickou žurnalistiku. Se seriózními příspěvky vědecká organizace narážela na vlnu nenávistných projevů. Namísto X nyní budují profily na sítích Bluesky a Mastodon, ale dosahy jsou zatím mnohem nižší. Síť X mimochodem opustily i české výzkumné instituce, Akademie věd ČR v září 2025, Univerzita Karlova ve stejném roce na jaře.

Problém polarizace Christina Beck sleduje i na ostatních sociálních médiích, proto Společnost Maxe Plancka zvažuje, jestli je má v budoucnu rozvíjet: „Osobně vidím větší naději v návratu k osobním kontaktům a budování komunity v reálném světě.“

Příkladem může být nový projekt Heimspiel, kdy vědci a vědkyně vyjíždějí na venkov do svých rodných měst a vesnic a pořádají přednášky a besedy pro místní obyvatele. Akce se konají v knihovnách, kulturních domech nebo na farách a mají poměrně dobrý ohlas. Němečtí komunikátoři si od nich slibují, že se tímto způsobem podaří posílit důvěru lidí ve vědce a vědkyně, které by jinak vnímali jako příslušníky elity uzavřené někde daleko ve slonovinové věži.

Odpor k vědě, nebo vědcům?

Fenomén rostoucí nedůvěry ve vědu rozebral ve své přednášce Tomáš Koblížek z Filosofického ústavu AV ČR. Specializuje se na analýzu jazyka, např. nenávistných projevů, dezinformací a lží ve veřejném prostoru. Po každém vystoupení v médiích čelí obrovské vlně protireakcí, věří ale, že je potřeba vytrvat a na veřejné komentování nezanevřít.

Zamýšlí se přitom nad tím, jestli skutečně přibývá nedůvěry ve vědu, nebo se spíše mění povaha této nedůvěry. „Komunikátoři vědy musejí myslet na to, že se nedůvěra ve vědu stává součástí identity populistických hnutí, a že předmětem nepřátelství začíná být sama postava vědce nebo vědkyně,“ popsal Tomáš Koblížek.

Filozof přitom rozlišuje dva fenomény: antiracionalismus a antielitismus. Ten první se staví proti racionalitě, druhý proti elitám. Při prvním dochází k obviňování vědců z toho, že se údajně povyšují nad „obyčejné lidi“ a že si hrají na „držitele pravdy“, kteří lidem „diktují, co si mají myslet“. Možným řešením je prezentovat vědu jako postupné odhalování skutečnosti na základě důkazů, nikoli jako hledání absolutních pravd. Druhý fenomén – antielitismus – staví do protikladu experty a „lidi se selským rozumem“. Aby oslabil tyto tendence, snaží se Tomáš Koblížek co nejvíce používat při své argumentaci ilustrace z každodenního života.

Celá dopolední část konference včetně příspěvků Christiny Beck a Tomáše Koblížka je k dispozici na záznamu:

Práce ve skupinách

Odpolední část konference byla rozdělena do několika pracovních bloků. Komunikátoři a komunikátorky vědy se rozdělili do diskuzních fór, v nichž se zabývali podporou, novými perspektivami nebo mezioborovými výzvami komunikace vědy.

Například v bloku o institucionální podpoře vystoupil PR pracovník Ústavu experimentální medicíny AV ČR Petr Caletka, podle nějž je podpora instituce zásadní. Vědci a vědkyně se komunikaci vědy věnují mimo svou hlavní pracovní náplň, proto je vhodné, aby cítili motivaci ze strany vedení. Důležité je nejen uznání, ale také zohlednění při hodnocení vědeckých výsledků dané laboratoře či oddělení, případně také finanční prémie.

Konference Komunikace vědy 360° se poprvé konala v roce 2025, letos tedy proběhl její druhý ročník. Organizátoři doufají, že založili novou tradici a připraví program i pro příští ročníky. Akce je zaměřená zejména na popularizátory a popularizátorky vědy, PR specialisty a specialistky a výzkumníky a výzkumnice se zájmem prezentovat výsledky své práce veřejnosti.

Text: Leona Matušková, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR

Foto: Pavlína Černoch Jáchimová, Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Jak-komunikovat-vedu-v-dobe-dezinformaci-Odpovedi-hledala-konference-360>